

מסורת הש"ס

(א) נלעל כ: כח: מוספתא פ"ב ה"ה: (ב) כמתי' לתא מיתא לא, דק"ס, (ג) זכריתא: (ד) נערינ: (ה) מוספתא: פ"ב ה"ד: (ו) ערכין: (ז) ע"פ, (ח) לעיל י: (ט) ערכין: (י) גבי הכר"ף והכ"ש (כח: ט) [מגילה ד,].

תורה אור השלם

- והיה כאשר ידים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יצח ידו וגבר עמלק: שמות יז יא
- ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס ויהי כל הנשקוד וראה אותו ויהי:
- במדבר כח ח ובחדש השביעי באחד לחודש מקרא קדש יהיה לכם כי מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם: במדבר כט א
- וביום שמונתים ובמועדיכם ובקראי וחקתם בחצוצרת על עליהם ועל זבחי שלמים והיו לכם קורן וקנין אלהים: אגני ה' אלהים: במדבר יז י

הגהות מהר"ב

רנישבורג

[א] גמ' וקמתי לא יא' וכי יצ' רי"ל לא יא' אס לא כוון להשמי' לעמנו ואלא אכל אס כוון לעמנו יא' אף שאל' נתסון להוציא להשומע אקסא לר"י והגאון מהר"א מוילנא זצ"ל פ' מהמקני לא יא' גללון יחד ולא קמתי גללון רביס לא יא' ש"מ דקמ' המשמיע לא יא' אכל השומע לא אף דלא נתסון לו המשמיע והא' היא אלא שדברי הגאון פשוטים קמ' יומת והבן ודוק:

מוסף רש"י

הואיל וכתב יום תרועה משמע יום אחד גלגל (ש"ב ג) שיה' היובל לר"ה לתקיעה ולברכות. ודעתי למימר תשע זכרות ביום הכפוזים של יובל (על"ב ב) שפי' נמי אומרים ביוה"כ שנת היובל נמנית וזכרות שפזרת (ש"ב ש) מוכרין לעולם. אפילו בשנת היובל עצמה, כן משמע וקסא' לו אלא' הא' כי היכי דלפני רב' ותפאל (שם כט:) בישראל שמכר שדהו בשנת היובל עצמה, הי' אינ' אינ' לפניו הכא ולמימר ק"ו מוכרה כבר יוצאה נכשו שלמה מוכרה אית' דין של' תמכר דהא אמרין (שם כח) דממכרו של לו חסר בשנת היובל, וכממנוה' לו דאיהי דמי' בארץ פירקא מקדישין לעולם וגואלין לעולם, תנא נמי הכא (ש"ב ג) וגואלין לעולם. שאין בתי ערי חומה שלסן מתליין (שם) או אס ממנו שדה וגואלין אותה מיד וישראל אית' מותר לגאול פחות מנ' שנים כדמכרי במספר שני מנחות ימכר לך

איכוון ותקע לי. תמכין לתקוע בשמי להוציאני ידי חובתי: משמע בעי כוונה. להוציא השומע: בתנאי' והיה כאשר ירים משה ידו וגו': גמ' ועדים משוחררין. אכל עדדים לא דכל מזה שאין האשה חייבת בה אין העדד חייב בה: וטומטום ואנדרוגינוס. שמה זכר הוא: מי שחלו עבד. משום דל חירות שבו: טומטום אינו מוציא אס מינו. טומטום כמותו שמה תוקע זה נקבה וחצירו זכר: אנדרוגינוס מוציא מינו. אנדרוגינוס כמותו דלי בתי זכרות אולת שניהם חציון ואי בתי נקבות אולת שניהם פטורין: מי שחלו עבד כו'. דלא אמי' דל עבדות דמשמיע ומפיק דל חירות דשומע: ה"ג כהנים ולוים מקדישין לעולם וגואלין לעולם זו היא גירסת רבינו יצחק הלוי. ושאר רבותי גורסין מוכרין לעולם וגואלין לעולם. ושתינה משניות הן במסכת ערכין (דף כו: דף ג:) וצין מקדישין וצין מוכרין תרוייהו משנה יתירה ניהו אלא אידי דתנא' תנא' גבי ישראל (שם דף כד:) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גואלין אחר היובל פחות משנה תנא' גבי כהנים מקדישין וגואלין ואידי דתנא' גואלין ומקדישין גבי הדדי תנא' נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם והכי מוקים במסכת ערכין (דף כו:) ומהו גואלין לעולם לפי שנאמר בישראל כמכר בתי עברי חומה (ויקרא כה) ואס לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה נחלת אכל כלזים גאלות עולם תהיה ללוים אכל שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה (שם) במספר שני תבואות ימכר לך שאינו מותר לגאול פחות משתי שנים אכל לזים גואלין מיד לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה (שם כו:) ואס לא יגאל את השדה בעלים ומכר גוצר את השדה לאס אחר לא יגאל עוד אלא יוצאה לכהנים ציואל הלוים גואלין לעולם. והאי דמכירה שדה לימנהו צמנות יובל קאי אמקדיש שדה אחוזה ולא גאלה ומכרה גוצר שאין יוצל מפסיק מיד המקדיש אס לוי הוא כדרך שמפסיק מיד ישראל: קמ"ל גרסי' ולא גרסינן נהי דלימנהו בהשמטת קרקעות כו'. דהא ודאי איתנהו צין שלקחו הס משראל מחזירין ציואל דלא נפקי לזים מכלל כל מנות והדינין צין שלקחו ישראל מהן מן האלפים אלא שניתנו לחון לעריהם יוצא ציואל ואפי' בתי ערי חומה שאין חוזרין לישראל ציואל חוזרין להס דכתבי' (שם כה) ואשר יגאל מן הלוים וגו': אע"פ שיא' מוציא. שהרי כל ישראל ערכין וזין. ושאר צרכי פירות וריחני שאין חוצה אלא שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא צרכי וצו אין כאן ערבות שאינו חוצה על האדם לא לימנהו ולא ליצריך:

צרכת

ליחייבו קמ"ל: מי שחציו עבד וחציו אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: אמר רב הונא ולעצמו מוציא א"ל רב נחמן לרב הונא מאי שנא לאחרים דלא דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות לעצמו נמי לא אתי צד עבדות דידיה ומפיק צד חירות דידיה אלא אר"נ אף לעצמו אינו מוציא תניא נמי הכי ימי שחציו עבד וחציו אף לעצמו אינו מוציא תני אהבה בריה דר' זירא כ'ל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא מוציא בעי ר' רבא

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כמ.

דתנן כהנים ולוים מקדישים לעולם וגואלים לעולם. פירש בקונטרס שזו היא גי' ר"י הלוי ושאר רבותיו גורסין מוכרין לעולם וגואלין לעולם ושתינה משניות הן במסכת ערכין (דף כו: דף ג:) וצין מקדישין וצין מוכרין תרוייהו משנה יתירה ניהו אלא אידי דתנא' תנא' גבי ישראל (שם דף כד:) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ואין גואלין אחר היובל פחות משנה תנא' גבי כהנים מקדישין וגואלין וגואלין ומקדישין גבי הדדי תנא' נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם והכי מוקים לה במס' ערכין (דף כו:) וגואלין לעולם היינו לפי שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה במספר שני תבואות ימכר לך שאינו מותר לגאול פחות משתי שנים אכל לזים גואלין מיד וגואליס לעולם ומקדיש היינו לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה לא יגאל עוד אלא יוצאה לכהנים ציואל והלוים גואלין לעולם ועמה גי' רבינו יצחק הלוי נחא שאין היובל מפסיק מיד המקדיש אס הוא לוי כמו בישראל אכל מכירה וגאלה שגאל מיד אי' צמתי ערי חומה שאין נחלות צמתי שנה מה ענין זה למזה דיואל אע"ג דאין זה נושא אלא צמתי שיואל נושא מ"מ לא משמע הכי לישראל דלימנהו צמנות דיואל ועוד שמשנה ראשונה הוה ליה לאיתוי דההיא דמקדישין לעולם שהיא צפרק אין מקדישין (שם דף כו:) ולא ההיא דמוכרין לעולם דמתניתין היא צפרק בתרא דערכין (דף ג:):

קא משמע ל' נהי דלימנהו בהשמטת קרקע בהשמטת כספים ושאלו עבדים מיהא איתנהו. כן כמזכר צרכי ספרים וצקונטרס גרס קא משמע ל' ומו לא ולא גרס נהי דלימנהו בהשמטת דודאי איתנהו צין שלקחו הס משראל מחזירין דלא נפקי מכלל המלות צין שלקח ישראל מהן מן האלפים אמה שנתנו להס לחן לעריהם יוצא ציואל ואפילו בתי ערי חומה שאין חוזרין לישראל ציואל חוזרין להס שנאמר ואשר יגאל מן הלוים כן הקשה צקונטרס ואין לו קושא' גמורה שהרי יש לפס' דהשמטת קרקע קרי מקדיש שדה אחוזה ולא גאלה ומכרה גוצר שאין יוצל מפסיק מיד מקדיש אס הוא לוי דכך שמפסיק אס הוא שראל שיואלה לכהנים ציואל ונהי דלימנהו בהשמטת קרקע דקאמר היינו בכל דין השמטת קרקע אכל זה ודאי קשיא דהוה ליה למימר בהשמטת קרקע דמכירה מיהא איתנהו כגון מכרו להס שדה או מכרו הס לאחרים כי היכי דחשי' בהשמטת כספים ושלוח עבדים ועוד מה ענין השמטת כספים אכל יוצל הא צהדיא תנא' צספרי צפרשת ראה דשניעית משמטת כספים ואין יוצל משמט כספים דממעט לזי מזה דבר השמטה שמוט שמיטה משמט כספים ולא יוצל זה דומק לומר דנקמיה לרבי דלארצי תלוייה משמטת כספים ציואל דלאמר בהשולל (גיטין דף לו: ושם) דבזמן שיואל נושא בהשמטת כספים נוהגת:

צרכת

כ'ל הברכות ידי חובותן חוץ מברכת המזון וברכת האכלת ושבחת וברכת. מי שאלה הוא בריך.

עין משפט גר מצוה

מח א מיי פ"ב מהל' שופר הלכה ה טור ש"ע א"ח פ"י מקטע סעיף ט: מ"ב ב מיי ס' טור ש"ע שם סעיף ח: ג ג ד מיי ס' הל' ב וטו"ש"ע שם סעיף ב: ג ד ה מיי ס' הל' ב: ג ד ו ד מיי ס' הל' ב וטור ש"ע שם סעיף ד: ג ד ח מיי פ"ד מהלסת ערכין הלכה כא: ג ד ח מיי פ"ב מהלסת שופר הלכה ה טור וט"ע א"ח פ"י מקטע סעיף ה: ג ד י מיי פ"א מהלסת צרכות הלכה י טור א"ח פ"י מלצט:

ג ד ח מיי ס' טו"ע א"ח פ"י קסו סעיף יט וס' ר"י קסו סעיף ד וסמ"ק רעג סעיף ד רנ"ב אלמס כאן וצ"פ ע"פ דף קס:

רבינו הגנאל

איכוון ותקע לי, אלמא קסבר משמיע בעי כונה, והתנן היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה כו'. ודחינן הכא בשליח ציבור עסקין דרעתיה להשמיע לכלי' ע"מא. תא שמע נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע כו' ופשוטה היא. ואסיקנא כהנאי דתניא התוקע תוקע לפי דרכו ושומע שומע לעצמו ויצא. א"ר יוסי ב"דא' בשליח ציבור אכל ביחיד לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע לו. ומתניתין זה הכלל כל שאינו מחזירין בידיו אינו מוציא את הדיבר ידיו חובותן. ת"ר הכל חיובין בתקיעת שופר כהנים לזים וישראלים גרים וצבדים משוחררים טומטום ואנדרוגינוס ומי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא טומטום כמותו שמה נקיבה היא ואותו הטומטום זכר. אנדרוגינוס מוציא מינו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו. אמר מר כהנים לזים וישראלים חזריבם, פשיטא, ואסיקנא כהנים אצטריכא ליה, תני' אמינא הואיל ותנן שיהיובל לראש השנה לתקיעה ולברכות, מאן דאיתיה במצוה דיובל איתיה במצוה דראש השנה, והני כהנים הואיל ולימנהו במצוה דיובל דתנן כהנים ולזים מוכרין לעולם וגואלין לעולם, אימא במצוה דר"ה לא מחייבי קמ"ל, נהי דלימנהו בהשמטת קרקע, בעדים מיהא איתנהו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין, אמר רב נחמן אף לעצמו אינו מוציא. תניא נמי הכי כו'. תני אהבה בריה דר' זירא כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם, המוציא לחם מן הארץ, וברכת היין בורא פרי הגפן, שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא. ירושלמי בברכות פרק מי שמתו מטיל לפניו פטור כל מצוה שאדם פטור אדם מוציא את הרכים ידי חובותן חוץ מברכת המזון, והותנין כל שאינו מחייב בדבר אינו מוציא.